

Szerkesztőség
és
kiadóhivatal:
KASSA
Kossuth Lajos-utca 16.
★
Szerkesztőségi
telefon: 150. sz

NAPLÓ

FÜGGETLEN POLITIKAI NAPILAP.

ELŐFIZETÉS:

Helyben:
Egy évre . . . 14— korona
Fél évre . . . 7—
Negyedévre . . . 3:50
Vidéken:
Egy évre 20 korona
Félévre 10
Negyedévre 5
Egyes szám ára 4 fill.

HIRDETESEK FELVETETNEK: A kiadóhivatalban, Kossuth Lajos-utca 16. szám alatt. (Béjárat a Fazekas-utcaról.) Telefon 150. szám.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
MURÁNYI JÓZSEF.

Kapható minden dohánytőzsdében.
Megjelenik délután 5 órakor.

Andrássy Gyula gróf beszámolója.

Andrássy Gyula gróf a tiszta liberális iskolájában nevelkedett. Tanítómesteri Deák Ferenc és nagy- emlékü apja e város szülötte, idős András Gyula gróf, a királyával megbékült új Magyarország megteremtői. Ezen forrásból merítette politikai hitvallását, ebből táplálkozott értékes államférfiúi pályafutásán, ezt őrizte meg, midőn körülötte liberalizmus jelszava alatt már csunya játék indult meg a nemzet követeléseivel szemben.

Az elhatalmasodott szabadelvűpárt uralmának zenithjén ridegen elzárkózott a nemzeti érzés egyre erősödő hangjától, elszigetelte magát a hamisul értelmezett liberalizmusban s erejét a korrupció virágzásával biztosította. Ezt az egészségtelen irányt látta András Gyula gróf s képességeinek teljes latbavetésével fáradozott, hogy a szabadelvűpárt eltért iránytűjét visszaállítsa a nemzet szíverésének fokára. Látta az elkerülhetetlen krízist, hová a korrumpált szabadelvűség vezet s dolgozott hogy az ígérkező válságot elsimítsa. Akkor azonban az ellentétek áthidalhatatlan ürt támasztottak a nemzeti politika és a hamis szabadevűség között. Választania kellett, melyik fél oldalára álljon. Egyik oldalon tömör fal gyanánt bástyázza el a királyt a szabadelvűpárt, másik oldalon saját erejében bizakodva, küzdelemre készen sorakozik a nemzet. András nem sokáig habozott: a nemzet mellé állott. A hatalom csábításai nem rendítették meg, a tiszta liberalizmus tanítványa, ime méltó utódja lett mestereinek. Nem engedte, hogy a 67. szeplőtelen politikáját a vásári osztzkodók rongyokra tépjék, kivonult a pártból s vele kivonult a becsületes nemzeti tartalommal telített 67-es politika. Magával vitte Deák szellemét s a szabadelvűpárt bűnök sulya alatt roskadozva, távozásával szétzüllött, irmagnak valót sem hagyva maga után.

András Gyula, erős egyéniségével a nemzet oldalán óriási nyereséget jelentett. A nemzet, mely három évtizeden keresztül a liberalizmus hamisítótól félrevezetve szervekedett, valójában akkor látta, hogy a tiszta 67. politika mennyi nemzeti tartalommal bír. András kitarja lelke

tartalmát s amit idők folyamán a nemzeti evolucion törvénye szerint szükségesnek tartott meggyőződésévé tette. Ma csak a módozatokban van különbség András és a nemzet zömét alkotó függetlenségi politika között. Idáig fejlődött a tiszta liberalizmus iskolájának neveltje, a nagy képességű államférfiu, akit méltán nevezhetünk a mai Magyarország bölcsének.

A tegnapi napon teljes fegyverzetében lépett a kassai közönség elé András. Beszédének minden szava a mély bizalmat csak megerősítette. A jövő nagy kérdéseit körvonalozva, programmszerű megnyilatkozása az egész ország figyelmével találkozott. S ma elmondhatjuk, hogy András szavában a nagy kabinet beszélt s megnyugvással töltheti el a nemzetet a kassai politikai kijelentés. Pártkülömbőség nélkül hódoltak András nagy szellemének s a ragaszkodás arról az egységes érzésről tett tanúságot, mely a koalíció szövetségét áthatja. A függetlenségi üdvözölték Andrásyt, az alkotmánypárt meghajtott a lobogóját a 48-asok előtt. Azok a munkára szövetségeseket, ezek a nemzeti többséget tisztelték meg. 67. és 48 barátkozása egy közös célt szolgál, nagygyá, függetlenné tenni az országot. Talán lesz idő, hogy a ma fennálló választóvonalak finom éle is elsimul, lesz idő, hogy a nemzet parancsszavára leomlanak a pártkeretek. És akkor gondolkodás nélkül egy táborba siet a nemzet. A jövő politikájának ez a képe, már előre vetette sugarait a kassai beszámoló alkalmával. És András nagyfontosságú kijelentésén kívül ez a tegnapi nap egyik nagyszerű mozzanata.

★

Lapunk tegnapi számában a délután 4 óráig történt eseményekről már beszámoltunk.

András Gyula gróf, a kassai honvéd-szobortól a kassai iparkiallást tekintette meg Rakovszky Endre főispán társaságában. A kiállítás kapujában Sipos A. Gyula kamarai elnök üdvözölte, majd Deil Jenő társaságában végig kalauzolta a kiállításon.

A beszámoló.

Négy óra után zsufolásig megtelt a Schalkház nagyterme. Ember-ember hátán szorongott s a teremben lehetett mintegy ezer ember. A podiumon a Kassán jelen-

levő képviselők foglaltak helyet, a podium mögött pedig hölgyek gyülekeztek a beszéd meghallgatására.

Fél 5 órakor Stekker Károly megnyitotta a gyűlést. Megköszönve a jelenvoltaknak a megjelenést, felkérte Eder Ödön, Fodor Sándor, Korláth Ferenc, Neuwirth Elek és Szauberer Bélát, hogy küldöttségé alakulva hívják meg a gyűlésre András Gyula grótot.

A megérkezés.

Kis idő multán megérkezett András Gyula gróf a képviselők, a küldöttség társaságában. Mikor a terembe lépett, tomboló tapsvihár és szünni nem akaró éljenzés fogadta. A zaj csillapulta után Stekker Károly szólott elsőnek:

— Kegyelmes uram! Az örömmek, a tiszteletnek és szeretetnek Kassán ime, ez a megnyilatkozása. Színes, mint a szívárvány és tombol, mint a vihar. En ezt nem csináltam. Ilyen lelkesedést se megrendelni, se előkészíteni nem lehet, sem pénzzel, sem jelszavakkal.

Kegyelmes uram, méltóztatik látni, hogy ez a nép nem olyan, amely kölcsönvett ruhában jár és megrendelésre lelkesedik. (Zajos éljenzés.) Ez a lelkesedés tiszta, mint az arany, amelyet kegyelmes uram habozás nélkül elfogadhat és megbecsülhet, mint zálogát a feltétlen bizalomnak, amelylyel a meg nem hamisított magyar közvélemény excellenciád és a magyar kormány iránt viseltetik.

Majd kitért a politikai helyzetre, foglalkozott a haladókkal s végül üdvözölte a Hadik grófokat, a választópolgárok nézetét tolmácsolta András előtt. Stekker öletes, szép beszédét lelkesedéssel fogadta a közönség.

András beszéde.

A teremben uralkodó morajlás hirtelen megszűnt, mikor András Gyula gróf szó-lásra emelkedett. Minden szavát feszült figyelemmel kísérte a közönség s helyenkint zajosan megéljenezte. A beszéd teljes szövegében a következő:

Tisztelt választó közönség!

Mindenekelőtt még egyszer megköszönöm azt a megkapó és szép fogadtatást, a melyben részesítettek. Keresetlen szavakkal és röviden, nem mintha érzésem csekély volna, hanem azért, mert nem áll rendelkezésemre a szónoklat művészete és a cifra szavak, amelyek ehhez a fogadtatáshoz méltók lennének.

Szavaimat tettekkel fogom pótolni. Ugy remélem, hogy tettekkel fogom bebizonyítani, hogy Kassa hű polgára leszek.

Ezek után legyen szabad áttérnem mai beszédem céljára:

Ne várjanak tőlem egy részletes programot, hisz én azon szerencsében részesültem, hogy a kabinet tagja vagyok, a melynek a programját ismerik mindnyájan, amelyet a miniszterelnök a házban kifejtett és amely program alapján Önök engem

megválasztottak. Ezt a programot tehát mindenki ismeri.

Egyes eszmékre és vezérlő célokra akárom fordítani a figyelmet.

A nemzeti küzdelem.

Midőn 2 év előtt először volt alkalman a mai napig e teremben felszólalni, súlyos, nehéz válság folyama alatt én a magam részéről mindig azon voltam, hogy ennek a válságnak egy teljes megegyezés király és nemzet között véget vessen. Azon voltam, hogy ezt a két álláspontot kiegyenlítsem, harmoniába hozzam és megszüntessem a válságok végső okát. Azt az ellentétet, a mely egy lényeges kérdésben felmerült király és nemzet között. Sajnos — ez a törekvés sikert nem ért. A maga egészében legalább nem sikerült a hosszú krízis végső okát megoldani. Egy félmegoldás jött létre. Egy félmegoldás, amely a krízist megszüntette, de végső okát elhárítani nem lehetett. Nem egyesek hibája vagy érdeme az, hogy ez a megegyezés létre jött. Ez nagy természetes erők következménye volt. Két lélektani motívum hatott.

A béke.

Mindkét tényező erősen ragaszkodott a maga igazához. Mindkét fél azon megyőződésben volt, hogy a másik félnek is előnyös, ha álláspontja érvényesül.

Igy nem jöhetett létre megegyezés. Ugyanakkor azonban mindkét fél annál az ezer meg ezer szálnál fogva, amely őket szeretettel fűzte össze, oly közel állott egymáshoz, hogy a küzdelem folytatása elviselhetetlenné vált.

Magától előtérbe lépett az a megoldás, hogy mindkét fél fenntartsa álláspontját, de a küzdelem mégis megszűnjön. Ezt a nemzet elfogadta.

Meg is adta a feloldást azoknak, akik ebben a megegyezésben közre működtek. Ma talán fölösleges arról okoskodni, vajjon helyes volt-e vagy nem.

A *gyakorlati államférfi feladata abban áll, hogy ebből az állapotból annyi hasznot húzzon a nemzet számára, amennyit csak lehet.* (Hosszantartó lelkes éljenzés.)

Amint mondtam nekem ezen válság alatt főtürevésem az volt, hogy a katonai kérdésekben is egy kalap alá hozzam a királyt és nemzetet. Ez nem sikerült. A kormánynak — azt tartom — legsürgősebb és legfontosabb feladata, hogy ezt a harmoniát előkészítse az átmenet utáni időre. Előkészítse a megegyezést, amely mindkét tényező csak szenvedni fog. Mit ér a királyi hatalom, ha megelégedett nemzet nem áll mögötte?

De másrészt nekünk is szükségünk van a királyi nimbusz támogatására.

Tehát a kormány legfontosabb feladata előkészíteni a megegyezést a jövőre.

De ebben ki nem merül a kormány feladata. Ezenfelül vállalkozott nagy fontosságú reformokra.

A nemzetek meg nem állhatnak. Ha egy nemzet megáll, visszaesik, mert túlhaladják a többi nemzetek és legyőzik a kegyetlen versenyben. Nem szabad egy percet sem veszíteni és az átmenet idejében is erősíteni az államot.

A kiegyezés.

A sok feladat közül amely előállott, a kényszerűség első sorban az *Ausztriával való kiegyezés* megoldását kényszerítette ránk.

Nehéz kérdés ez. Kifejtette a kormány programját ebben a kérdésben Wekerle a házban. En részletekben bele nem mehetek. Röviden két álláspontot fogok kifejteni. Az egyik az, hogy szövetséget Ausztriával nem

kötünk, hanem szerződést. A másik az, hogy a szerződés tartalmilag legalább is olyan jó legyen, mint a Széll-Körber féle. Ettől a minimumtól el nem térhet a kormány, nemcsak meggyőződése miatt, hanem azért is, mert tudja, hogy a másik uton a nemzet nem követné. Ez a kormány valóban parlamentáris, minden erejét annyira a nemzetből meríti, hogy azzal ellentétbe nem szabad kerülnie. A politikai hitel különös dolog. Minél nagyobb bizalommal viseltetnek a kormány iránt, annál teljesebben elveszítí ezt a bizalmat a kormány, hacsak a kétség árnyéka is fér hozzá.

A kormány programja.

Létrejön-e így a megegyezés, az a kérdés. De hogyha odaát is a *gazdasági érdek a mérvadó, akkor a megegyezéshez kétség nem férhet.* Mert amíg a két állam viszonya a külföldi államokhoz van kötve, addig más utat, mint *kölcsönös megegyezést*, keresni nem lehet. Ausztria tehát nem támaszthat nehézséget a kiegyezés elé, legfeljebb politikai szenvedélyből, de nem gazdasági érdekből.

Az anyagi jólét.

A kiegyezésen kívül a kormány feladata *sok lényeges reformot megkezdeni és a lehetőséghez képest végre is hajtani.*

Három főcél vezet ebben a kormányt.

Az első cél: *az anyagi jólét emelése, különösen az ipar fejlesztése.* Természetesen kellő tekintettel a többi ágakra is.

A második cél: *a szegény ember anyagi és erkölcsi érdekeinek istápolása.*

Alkotmányos biztosítékok.

A harmadik, *az alkotmányos szabadság, a parlamentáris kormányforma alapjainak a megerősítése.* Főleg ez a harmadik cél az, amely ide tartozik és amelyről akarok beszélni. Részletekbe itt sem mehetek be, csak a főcélokat mondom el.

A szabadság garanciái.

A kormány egész működésének célja a szabadság garanciáinak megerősítése. Mióta a politikai élettel foglalkozom, mindig abban a meggyőződésben éltem, hogy nálunk nagy a kormányhatalom és a központosítás, de kevés az önálló egzisztencia. Mióta a politikával foglalkozom, mindig ez ellen irányult működésem. Mikor még a közigazgatás államosításának voltam híve, akkor is arra törekedtem. Segédkeztem a közigazgatási bíróság megalakításában. A szabad-
elvű pártban Szilágyi Dezső és Széll Kálmán oldala mellett harcot folytattam a kuriai bíraskodás és az összeférhetetlenségi törvény mellett. Ebből a szempontból kiindulva, voltam a házszabályok tulságos szigorítása ellen és kellett kilépnem a szabad-

elvű pártból. A mult évi szomorú események ebben az álláspontomban megerősítettek. *Ma nagy lelkiörömmel fekszem bele abba, hogy megerősítsem Magyarországon önállóságát.*

Az önkormányzat megerősítése.

Ebben az irányban két javaslattal fogok a Ház elé lépni.

Az egyik a *birói védelemnek a törvényhatóságok közjogaira való kiterjesztése.* E tekintetben már rövid idő múlva kész javaslatot fogok a Ház elé terjeszteni.

A másik az *önkormányzat megerősítése.* Ebben a kérdésben nem ígérhetem a gyors végeredményt. Ehhez a kérdéshez hosszabb tanulmányok szükségesek. Időt nem vesztetek és ha a mai kormány alatt ezt végleg le nem tárgyalhatjuk, mégis remélem, hogy a Ház elé léphetek vele. Minden erőmet hivatalomnak és ezen javaslatok előkészítésének fogom szentelni.

A közigazgatás reformja.

A közigazgatás reformjánál két szempontot kell szem előtt tartani. *Hatályos legyen és közvetlen célja legyen a magyar állameszme szolgálata. Másrészt, hogy az alkotmányos parlamentáris kormányrendszer természetes alapja legyen.* Iskolája legyen a szabadságnak és politikának és nevelője azoknak az érzéseknek, melyektől függ az, hogy képes-e a nemzet szabadságával élni. Ezen két cél szerint fog kelleni a javaslatokat megszervezni.

A választói jog reformja.

Egy speciális javaslatot fogok még a Ház elé terjeszteni, amelylyel foglalkozni elvállalt kötelessége a kormánynak és ez a választói jog reformja. Mint tudni méltóztatik a kormányalakítás egyik feltétele a választói jog reformja volt. *Az ekkor tett ígéretet becsületesen be fogjuk váltani.* Azok az urak, akikről barátom (Stekker) megemlékezett abból a tényből, hogy a javaslatot még nem nyújtottam be, azt a következtést vonták le, hogy én beakarom csapni a nemzetet és ezért huzom-vonom a dolgot. *Ez nem igaz. Ennek a reformnak a megvalósulása elől kibujni nem fogok.* Ha bármikor is meggyőződésem kötelességemmel ellentétbe kerülne, le fogom tudni vonni a kezkevényeket. Én most is ezzel a javaslattal foglalkozom. Hogy nem lehetett vele eddig előlépni, annak nem az volt az oka, mintha a javaslatot huzni-vonni akarnám. Mert ennél a javaslatnál nem az a fő, hogy egy hónappal előbb vagy utóbb kerüljön a Ház elé, hanem hogy jó legyen. Ehhez pedig

BORDAI forrás-víz

mege-üzletben, épügy vendéglőkben. — Főraktár Kassa és vidékére: **Vízy Domokos** fűszer- és csemege-üzletében. — 1 ltr.

özv. grót. Forgách Sándorné uradalmából

Vulkanikus kőzetből fakadó magashegyi forrás. — A természet által legtökéletesebben átszűrt kristálytisza, egészséges ivóvíz. Ősidők óta mint könnyen emészthető, hasznos, sőt a nép körében mint csodahatású víz ismeretes. Természetes szénssavval telítve. — Kapható minden fűszer- és csemege-üzletében. — 1 ltr.

üveg víz 10 fillér. 1/2 liter víz 6 fillér.

idő kell. Idő, mert a választási törvényt a kerületek új beosztása nélkül megreformálni nem lehet. E nélkül a választói reform „ugrás volna a sötétbe“, amely veszélyeztetné a magyarság történeti jellegét. Abban pedig, hogy a kerületeket újból beosztjuk, ismerni kell a statisztikai anyagot. Mert ez csak a régi állapotban van kidolgozva, de egyes községek ki nem terjed. E nélkül pedig minden lehetetlen. Azért tehát azok az urak, akik kijátszást és titkos terveket látnak ebben, csak azt bizonyítják, hogy ők kerülő uton járnak és azt hiszik rólunk is.

A pártok helyzete.

Tisztelt választópolgárok! Ezek azok a főcélok, a melyeknek e megvalósítására egyesültek a pártok. Minden párt fenntartotta elveit. A függetlenségi párt vezetői ezt mindenütt nyíltan és helyesen kijelentették. Ők ragaszkodnak programjukhoz és természetesen ragaszkodom én is a magaméhoz.

67. és 48.

En hiszem, hogy a helyesen fölfogott hatvanhetes alapon fogjuk a legkevesebb megrázkódtatással az ország boldogulását, az országnak erőteljes nemzeti irányba való fejlődését biztosítani. Ragaszkodhatom eme meggyőződéshez annál is inkább, mert tisztelt barátaim és szövetségeseim a súlyos válság alatt maguk is a kibontakozás alapjául egy olyan programot fogadtak el, a mely minden ízében megegyezik a 67-nek helyesen fölfogott szellemével és alapeszméivel.

De nem akarom ezt a nézeteltérést fessegetni, hiszen most teljes háttérben van a 48 és 67 közti különbség. Mi vállalva dolgozunk nagy célok elérésére. Remélem, hogy az átmenet után is a gyakorlati politika terén mindig találkozni fogunk. Es tudom azt, hogy bármi történjék, ez az összműködés becses lesz mindig, mert ennek nyomán fakad ki a kölcsönös megbecsülés, fakadni fog az az érzés, hogy mindenki egyaránt hazafi, hogy mindenkire egyaránt számíthat a nemzet, ha súlyos viszonyok közé jön, hogy nagy percekben minden ellentét félretevéle mellett a 67 és 48 együtt tud küzdeni. (Hosszantartó éljenzés.)

Helyi érdekek.

Ezek után most már csak az marad hátra, hogy Kassa városának minden közérdekét szívesen fogom hordani. Tehetem ezt annál is inkább, mert mikor Kassa város érdekeit szolgálom, szolgálom egész Magyarországot, az államét, mert az állam érdeke az, hogy itt egy erőteljes, egy gazdag, egy önálló, egy szabad város fejlődjék. (Hosszas éljenzés és taps.) Ehhez kérem továbbra is barátainak bizalmát. Kérem azon támogatást, azon bizalmat, a melyben eddig részesítettek, a jövőre is.

Mint a vihar úgy tombolt a beszéd után a közönség lelkesedése. A tapsnak, éljenzésnek vége nem akart lenni. Ezután

Wekerle táviratát

olvasta fel Stekker Károly, mely a következő:

Örömmel ragadom meg az alkalmat, hogy szeretett munkatársunk, gróf Andrássy Gyula mai beszámolója alkalmából magam és miniszterársaim nevében üdvözöljem Kassa várost s hazafias polgárságát.

Wekerle.

Majd néhány lelkes szóval bezárta a gyűlést.

Hat óra felé járt az idő. Andrássy a közönség zajos ovációja közepette hagyta el a termet s kíséretével visszavonult szo-

bájába, hogy fogadja a tisztviselők küldöttségét. Erről más helyütt szólunk.

A hangulat.

A közönség körében rendkívül kedvező hangulatot keltett Andrássy beszéde. A gyűlésről távozóban lévők élénken tárgyalták a fontos politikai kijelentéseket s azzal távoztak, hogy Magyarország egyik legnagyobb fia által Kassa valóban irigylésre méltó módon van az ország tanácsában képviselve.

A bankett.

A beszámoló beszéd után a vendégek egyrésze a város megtekintésére, a másik része a kávéházakba széledt, egy másik csoport a kaszinó invitációjára meglátogatta a társalgási egyület palotájában. Ez alatt a Schalkház nagytermében lakomához terítettek. A lakomán a kassai társadalom osztálykülönbség nélkül volt képviselve. Mintegy 600—700-an gyűltek össze s a szorongásig megtelt tereméből kiszorultak a szomszédos helyiségekben foglaltak helyet. A karzaton hölgyek igen szép számmal. Andrássy 9 óra tájt lépett a terembe. A közönség az asztalok mellől felemelkedve tapssal, zúgó éljenzéssel fogadta. Andrássy az asztalfőn foglalt helyet, jobbról Rakovszky főispán, balról Stekker Károly ült. Körülötte a város notabiltásai, Puky alispán, Eder polgármester, Paksy, Semsey Boldizsár, Bittó Dénes, Kubik Béla főispánok s a vele jött országgyűlési képviselők társasága.

A pohárköszöntők.

Az első pohárköszöntőt, színes, hangulatos beszédet Stekker Károly mondotta Andrássy Gyula grófra.

Majd Szalay László 48-as képviselő hosszabb felköszöntőben üdvözölte a függetlenségi párt részéről Andrássy gróftól kijelentve, hogy a függetlenségi párt abban a helyzetben, amelyben jelenleg van, hűségesen tartja és vállalja kötelezettségét. Andrássy grófra emeli poharát.

Eder Ödön beszéde.

Ezután Eder Ödön polgármester a következő beszédet mondotta:

Mélyen tisztelt Uram!

Nagy kitüntetés reám nézve, hogy Kassa város egyetemének a nevében szívből üdvözölhetem mélyen tisztelt országgyűlési képviselőnket és megköszönhetem azokat a meleg szavakat, a melyekkel mai nagy fontosságú beszédében városunkról megemlékezni kegyes volt,

Egy nagy történelmi momentum volt a kormány átvétele a jelenlegi kabinet által. Koncentrációja volt ez a magyar nemzetnek az alkotmány létét fenyegető támadás ellen. E küzdelem — ha külső formában változó is, — lényegében azonos a magyar nemzet által vívott százados küzdelmekkel és fényes bizonyítéka annak, hogy az alkotmány egységért vívott e küzdelmében a magyar nép legyőzhetetlen, mert tudja és érzi, hogy alkotmányi rendszer fenmaradásának egyetlen feltétele, a melynek elveszte a nemzet halálát jelentené. A nemzetek pedig nagyon sebesen halnak meg.

Kassa városnak örökös büszkesége lesz, hogy országgyűlési képviselőjének azt a férfiut tisztelheti, a kinek kormányon léte biztosítékot nyújt az országnak arra nézve, hogy a folyamatban levő politikai és társadalmi evolúció érintetlenül fogja megővni azokat a történelmi alapokat, a melyeken a magyar állam épülete nyugszik, a mely alapok épségben maradása képezi a magyar faj fennállásának és boldogulásának a feltételét. Ez átalakulások intézményünkbe való beillesztésének munkája legnagyobb része Excellenciád vállára nehezedik. — Legjobb kívánságunk csak az lehet, hogy a mindenható kegye adjon Excellenciádnak e nagy munkában kitartó erőt és meg nem ingó egészséget. Eljen sokáig!

Az éljenzéssel fogadott beszéd után

Puky Endre

alispán Abauj-Torna vármegye és az alkotmányos kormány díszére és erőségére, Kassa város országgyűlési képviselőjére üritette poharát.

Andrássy pohárköszöntője.

Nagy figyelem fogadta ezután Andrássy pohárköszöntőjét, mely így hangzik:

Tisztelt Uram! A modern fejlődés kiinduló pontja a városok keletkezése volt. A középkorban a városokon kívül örökös harc dúlt. A rablólovagok az egyszerű rablók, lovaság nélkül, a katonák, a ki nem fizetett zsoldosok, a barát, a szövetséges, az ellenség egyaránt pusztított és veszélyeztette az anyagi létet és az emberek életét. A polgári munka nem volt biztonságban. Ezért csak a városok falai között fejlődött ki az intenzív munka, csak a városok falai között lehetett megszerezni a nagyobb tömegeket, s munkásságukat egy cél felé fordítani. A városban fejlődött az ipar, a városból indult ki a kereskedelem, a város volt a művészet, a tudományok ápoló helye, a város volt a kultúra fészke, a város volt a nemzeti erősségek alkotó műhelye. A városok kulturális munkája megteremtette a gazdasági sokoldalúságot, a nemzeti kulturát. A városok kulturájában nemzeti momentum lépett s illeszkedett bele az általános emberi kultúrába.

Nálunk Magyarországon sajnos, igen későn fejlődött ki a városi élet. A sok török, tatárjárás, a belvillongások megakasztották a nemzet fejlődését, a városok is igen gyöngén fejlődtek. Hozzájárult ehhez az a szomorú körülmény, hogy városaink nagy része idegen elemekből állott, a kik nem voltak a nemzeti kultúra művelői, hanem idegen kulturát honosított meg nálunk. A mi városaink, ahelyett, hogy nemzeti kultúránkat fejlesztették volna, idegen eszmék morzsáiból éltek.

A nemzeti eszmék megvalósítása a vidéknek jutott, a vidék birtokosainak és a népnek. Ezek művelték a magyar kulturát és művészetet.

Csak a XIX. században fejlődött Magyarországon magyar városi élet.

Ezzel szemben Kassa városa, már akkor is midőn polgárai németül beszéltek, magyarul éreztek. Abban az időben, mikor a polgárság csak törte a magyar nyelvet, már harcolt a magyar szabadságért. Kassa művelt nemzeti alapon álló város volt mindig.

Arra emelem poharamat, hogy Kassa város ezen fényes multjához híven működ-hessék a magyar kultúra javára. Arra emelem poharam, hogy itt a magyarság egy hódító ereje fejlődjék ki, a mely előtt meg kell hajolni mindenkinek, bármily nyelvű és születésű legyen is, hogy ez a város a magyar művészet és kultúra központja legyen. Kassa város jövőjéért nagyságára emelem poharam.

Kitörő taps, éljenzés honorálta a beszédet, mely után

Fodor Sándor

emelkedett szólásra:

Mélyen tisztelt Uram!

Valamint az igazság általában, úgy a népek és nemzetek igazsága is mindig útban van, s előbb vagy később, de mindenhova elérkezik. Néhány hó előtt érkezett hozzánk is, még pedig egészen olyan módon, mint a hogy a történelem tanúsága szerint, minden életképes nemzetnél megjelenni szokott.

A népek élete s fennmaradásáról gondoskodó rejtelmes erők ugyanis, miként más életképes nemzeteknél, úgy nálunk, magyaroknál is arra termett férfiak által végzik nemzetmentő munkájukat.

A nemzetmentés egyik legkiválóbb munkását képviselőnk, a belügyminiszter Úr Ó Excellenciája személyében van szerencsénk tisztelni.

Föltéve, de meg nem engedve, hogy Ó Excellenciája iránt érzett tiszteletünk egy-

átalán fokozható volna, hát ezt a fokozást legfeljebb a multnak és jelennek egybevetése eszközölhetné. És hogy ha az, a mit elmondandó vagyok szokatlannak tünnek itt fel, hát előre kiemelem, hogy én történelmet mondok, a történelmet pedig se kegyeletből, se tiszteletből meghamisítani nem szabad.

Uraim! A régibb Anglia egyik legkiválóbb államférfia, az ifjabb Pittől tudjuk, hogy politikai életében volt olyan idő, midőn egész Angliában egy mindössze huszonnégy lakházból álló majorságtól tudott csupán mandátumot nyerni. Igaz, hogy arra a majorságra hozott aztán annyi dicsőséget, a mennyit attól egész Anglia megirigyelt.

Csaknem ilyesmi érte ő Excellenciáját is. Kevésbe mult, hogy mandátum nélkül maradt azon férfi, ki mint nem miniszter éppen olyan értékkel bírt, mint a mennyi értéket képvisel ma, mint miniszter. Szinte hihetetlen és mégis érthető a dolog, mint a hogy érthető az, hogy volt idő, midőn a világ hajlandó volt kétségbe vonni a Homér és Schakespeare létezését, csak azért, mert azok a szellemi kolosszusok alig irtak magukról valamit műveikben. Ő Excellenciájáról is tudjuk, hogy sohasem politizált minden áron. Békés időkben nem beszélt, hanem irt politikát. Azt pedig mindnyájan tudjuk, hogy a toll sohasem bírja áthatni a tömegeket; mert az a toll rájuk nézve többé-kevésbé mindig kaviár. És ez egyik oka annak az akkor kérdésessé lett mandátumnak. A másik okát pedig Pittnek egyik mondásában fedezem fel, a ki azt tartotta, hogy a kik felfelé hizelegnek, szárnalmas lények, a kik lefelé hizelegnek árulók. Ilyen rémséges kettős defektus mellett nagyon könnyű dolog mandátum nélkül maradni.

De beállott a veszély. Megjött az idő, midőn a lenni vagy nem lenni elé lett állítva a nemzet. És akkor, áthatva azon igazságtól, hogy a jog áldás a honra és fény a királyra, az az addig jóformán hallgatag férfi letette a tollat, s kezében a Corpus juris-sal, ajkain a jogmagyarázat bölcs ígéivel egyszerre életet és mindenki által felfogható érthetőséget öntött ugyanabba, a mit az alkotmány ellenei minden áron elhomályosítani, megölni igyekeztek: világosságot öntött a magyar alkotmány szellemébe.

S akkor történt, hogy nemcsak gondolkozni tudó, hanem hogy a korlátoltabb elmék is egyszerre megértették: miben áll a magyar nemzet önjogúsága; megértették, hogy a magyar nemzet vitalitásának egyik alapfeltétele az, hogy saját érdekei szerint rendezze be magát; hogy saját nemzeti szelleme szerint intézze ügyeit; megértették, hogy a magyar nemzet semmi más ország kapzsiságának sem lehet zsákmánya. És Magyarország minden rétegei csak most ismerték meg Andrassy Gyula grófot és a megismeréssel egyidejűleg kelt a nemzet ajkán az elismerés is. És ezen elismerés hazafiúi hódolattá fokozódott, midőn látta a nemzet, hogy ugyanaz az államférfi, hogy az egyetértést né gátolja, meghozta a legnagyobb áldozatot: feláldozta egyéni eszméit, szívébe zárván erre az átmeneti időre pártpolitikai meggyőződését csak azért, hogy a semmi által sem befolyásolt hideg ész nyugalomával segítse kiépíteni a boldogabb Magyarországot. Szóval, hogy a közérdekre gondolva, önmagát teljesen kifelejtette.

Ma már kialakult a nemzet ítélete, s ez az ítélet oda szól, hogy így s csak így nézhet ki a bevégzett hazafiság.

Kassa szab. kir. város választó polgárai tehát magokat tisztelték meg, midőn ő Excellenciáját választották politikai jogaik letéteményeséül.

Mint választó polgár, amagam és világi választó paptársaim nevében emelem a tisztelet poharát, kívánva, hogy Ő Excellenciáját a haza javára és Kassa szab. kir. város mindenkor dicsőségére, a Mindenható Isten sokáig éltesse!

Utána nagy érdeklődéssel fogadták

beszédét.

A mai nap gyásznapi a koalíció elleneségeire nézve, mert örömnapi a koalíció számára. Tisztelettel és szeretettel hajtja meg lobogóját az alkotmány párti képviselők nevében a testvéries együttműködés előtt, melynek a függetlenségi párt részéről tanui voltunk. Ami ma Kassa városában történt, az a koalícióban foglalt pártok összhangzásának s harmonikus együttműködésének diadala. A tények dokumentálják, hogy a pártok szövetsége az elsőrangú politikai szükség mellőzhetetlen következménye volt a nemzetet ért csalódások után. Meghajtja lobogóját a függetlenségi párt előtt és kötelességének tartja felszólalni, midőn a kassai függetlenségi párt elnöke és vezére s a függetlenségi párt egy oszlopos tagja Szalay László üdvözölte Andrassy grófot. Konstatálja, hogy a koalíció szilárd és megrendíthetetlen alapon áll. Két motívum volt az, mely a koalíció létrehozásában közreműködött. Az egyik a nemzetet ért csalódások nagy sorozata. A másik a multak emlékeiből táplálkozó reménység. Szól a kiegyezésről s az osztrák részről mindég tapasztalt rozindulatról, majd így folytatja: Eppen e tapasztalatok alapján kell belátnunk, hogy a koalíció alap gondolata, a nemzet életfenn tartási ösztöne. Ez tartott bennünket össze, s ez fog a jövőben is összetartani. Szép hasonlatot mond a kassai honvédszoborról, hogy ott is lehetne kutatni, melyik az alkotmány párti s melyik a függetlenségi: vajjon a vörössipkás honvéd, vagy a kuruc vitéz, de azt mondja, ne keressük a különbséget, hanem azt, ami minket összetart. — Végül lelkes szavakban meghajtja lobogóját a függetlenségi politikusok előtt, kik ide jöttek Andrassyt ünnepelni. Elteti a függetlenségi pártot. (Szünni nem akaró lelkes éljenzés.)

Lekly Gyula

lendületes tosziban a vendégeket üdvözölte.

Váry

táblabíró felköszöntője után, ki az összkormányt éllette,

Szirmay István

beszélt, végül Buza Barnát kívánta hallani a közönség.

Buza Barna.

Öszintén kijelenti, hogy a mit ő érez, az 48-as láz, de azt is mondja, hogy vannak, akik vonítanak, habár nem is sakálók, s ezek csak hangoztatják a 48-as lázt. Azok az emberek ezek, akik a régi, remélhetőleg soha vissza nem jövő gyalázatos korszakban 5 forintért mennek tisztelegni. Ezek a vonítók az elveszett 5 forintjukat sajnálják, mert érzik, hogy az soha többé vissza nem jön.

Olvasott hangokat ma azoknak csoportjából, akik a szólásszabadság intézményes biztosítékait követelik. Ezek most azt mondják, hogy most még az egyszer meghallgatják Andrassy Gyula grófot, de a jövőben lehetlenné fogják tenni Andrassy kassai szereplését. Reméli, hogy a belügyminiszter nem ezeknek szempontjából fogja biztosítani a szólásszabadságot.

Ugy vagyunk mi a 67 és 48 követelésével, mint az a hitelező az adósával, a ki neki 1000 forinttal tartozik, de mivel csak 500-at ismer el, az 500-at sem akarja megfizetni. Ő is örülne, ha megkapná az 500-at, mi is örülnénk, ha megkapnánk a becsületes 67-et, de még azt sem kapjuk meg.

Én — ugymond — 48-as vagyok és az lesznek halálomig, de azért megmaradok ebben a szövetségben és dolgozom a 67-es alap becsületes megvalósításán, mert hiszen

Szivák Imre

a 67 és a 48 nem program, hanem a lehetőség kérdése, s a milyen bizonyos vagyok abban, hogy ma az adott viszonyok között, csak az adott helyzet lehetséges, ép úgy bizonyos vagyok abban és ha elérkezik a 48 megvalósításának ideje, akkor annak a megvalósítása ellen sem Andrassy Gyula gróf, sem az alkotmány párt nem fog akadályokat gördíteni.

Ebben a meggyőződésben emelem poharam a függetlenségi párt kipróbált szövetségére, az alkotmány pártára.

A közönség emelkedett hangulatban még sokáig maradt együtt.

Elutazás

Andrassy Gyula gróf fél 11 óra tájt a választóktól szívélyes bucsut véve zajos ováció között visszavonult szobájába. Még az éjjeli vonattal a többi képviselők társaságában elutazott a fővárosba. Andrassyt a pályaudvarra, Rakovszky, Eder, Puky, Steker és a párt számos tagja kísérte ki. Vele együtt utazott Ábrányi Kornél a sajtóiroda főnöke is.

Üdvözlő táviratok.

A beszámoló beszéd alkalmával a kassai pártvezetőséghez a következő üdvözlő táviratok érkeztek:

Budapest. Akkor és ottan, amikor és ahol téged ünnepelek, lelkemben én jelen vagyok. Kassa város közönségének, mely oly szerencsés, hogy téged képviselőjéül tisztelhet hazafias üdvözlőlevelet küldöm. Darányi Ignác.

Makó. Végtelenül sajnálom, hogy a megjenésben gátolva vagyok. A távolból üdvözlöm pártunk büszkeségét és nagynevű vezérét. Náray Lajos.

Mórudvar Utban lévén, későn értesültem utadról. Sajnálom, hogy nem vehetek részt diadalutadban, amelyen távolról is szeretettel vesz részt igaz híved Zichy János.

Budapest. Szívélyesen üdvözlöm az érdemes választók érdemns képviselőjét. Darányi Ferenc.

A fővárosi sajtó.

Nagy események kapcsán mozgásba jön a sajtó. Hogy mily fontos volt a tegnapi beszámoló, ez is bizonyítja. A Magyar Távirati iroda és a Politikai Ertesítő 2—2 gyorsíróval, a Pester Loyd, dr. Alföldi, a Neues Pester Journal, Lányi, a Nap, Holló Márton munkatársak által képviseltette magát. Ezenkívül az Ország részéről Buday Barna, Mokry Ferenc, az Egyetértés részéről Purjesz Lajos, a sajtó irodából dr. Gáspár Arthur jött Kassára.

A megyeházán.

Délután fél 5 órakor gróf Andrassy Gyula belügyminiszter és a kíséretében lévő képviselők ellátogattak a vármegyeházára, a hol Puky Endre alispán üdvözölte a belügyminisztert a tisztikar élén, hangsúlyozva, hogy a vármegye tisztikarát az alkotmányvédelemnek és törvénytisztletnek az a szelleme hatja át, mely a nemzet vezéreit és ezek között Andrassy Gyula grófot is irányította. Biztosíthatja a belügyminisztert arról, hogy a vármegye tisztikarát ép azon eszmék vezetik a munka napjaiban, mint az alkotmányvédelem nehéz és megpróbáltatás teljes idejében. Andrassy Gyula gróf meleg szavakban mondott köszönetet az üdvözlésért és örömeinek adott kifejezést, különösen azon, hogy a vármegye tisztviselői éppen olyan kitarók, buzgók, és kötelességüket a munkában ép oly lelkiismeretesen teljesítik, mint a milyenek voltak az alkotmányvédelemben, a mikor kitüntek rendíthetetlen és bátor magatartásukkal. Azután a miniszter a vármegye nagygyűlési termébe, majd a főispáni helyiségbe ment, azután a megyeházából a honvédszoborhoz vonult.

A kassai tisztviselők gr. Andrássy előtt.

A memorandumot átvette.

A programbeszéd elhangzása után a Schaikház szálló első emeleti lakosztályában fogadta gróf Andrássy Gyula a küldöttséget, melyet dr. Rakovszky Endre főispán vezetett. A küldöttségben ott láttuk Orlovsky István reáliskolai igazgatót, dr. Puky Endre alispánt, dr. Papp Illés tanárt, Horváth Elemér várm. jegyzőt, Fáy Barna tb. főszolgabíró, Sziklay erdőfelügyelőt, Major István főmérnököt, Illosvay József számtanácsost, Gligoresku György számellenőrt, Strasser Sándor tanárt és még többeket kiknek neveit nem sikerült feljegyezni.

Dr. Rakovszky Endre főispán tolmácsolta a tisztviselők kérelmét és ügyük iránt kerete a miniszter legmesszebb menő jó indulatát. Ezután Orlovsky István rövid de igen szép beszéd kíséretében nyújtotta át az emlékiratot, melyet a kormányhoz is beterjesztettek, hogy azt hathatós befolyása és jóindulatával támogassa.

A miniszter a beszédek elhangzása után bemutatva magának a küldöttség tagjait, kikkel élénk társalgást folytatott, érdeklődve a helyi viszonyok iránt. Meggyőzötven arról, hogy a kassai drágaság különösen a lakásviszonyokat illetőleg megdöbbentő, határozott ígéretet nem tett ugyan, de kilátásba helyezte, hogy vizsgálat tárgyává teendik az ügyet és annak eredményéhez képest törvényadta joguknál fogva teljesíteni is fogják a kérelmet. Így tehát van kilátás arra, hogy Kassa a második lakbérosztályból bele fog kerülni az elsőbe. Ezen kijelentések után reményelt szívvel vált el a küldöttség a miniszter személyétől.

A küldöttség a következő memorandumot nyújtotta át a miniszternek.

Nagyméltóságú Magyar Királyi Kormány!

A magyar államnak és Abauj-Torna vármegyének Kassán állomásozó tisztviselői az itteni elviselhetetlenül súlyos megélhetési és lakásviszonyok nyomása alatt a mai napon egybegyűltünk anyagi helyzetünk megbeszélésére.

Tárgyalásunk eredményeit az alábbiakban tisztelettel azon alázatos kéréssel vagyunk bátrak Nagyméltóságok színe elé terjeszteni, hogy a hozzájuk fűzött, ránk nézve életbevágó kérésünk teljesítésére a megfelelő intézkedéseket kegyeskedjenek megtenni.

A nagy számban összesereglet kassai tisztviselők gyűlekezete megállapítja, hogy az általános gazdasági viszonyokból támadt drágaság legerzékenyebben a tisztviselői kart sújti. Ugyanis napról-napra, bármily áruvagy élelmicikket vásárlunk, — sajnosan, de egész természetesen tapasztaljuk, hogy minden természetesen áraban meg kell fizetnünk a termelés manapság nagyon megnövekedett költségeit. Még rosszabbul állunk a lakásviszonyok dolgában. Nem tekintve, hogy a helybeli lakások általában mind egészségügyi, mind célszerűségi szempontból kedvezőtlenek, ezen többnyire meg nem felelő lakásokért olyan bért kell fizetnünk, mely rendszerint másfélszer, sőt kétszeresen felülmúlja az államtól élvezett lakáspénzünk összegét.

Az első helyen említett baj országos és így annak orvoslására az összes állami és törvényhatósági tisztviselőtársainkkal együtt bizalommal várjuk a Nagym. m. kir. Kormány kilátásba helyezett bölcs intézkedéseit: elsősorban az 1904. I. tc. alapján még be nem töltött első fizetési fokozatok legközelebbi betöltését. Továbbá élénkben él bennünk az a remény, hogy a Nagyméltóságú Kormány nemes szándékaihoz és emelkedett gondolkodásához híven ezen törvényt, mely eredetileg is csak ideiglenes céllal,

szinte a legégetőbb bajok orvoslására alkotott, mihamarabb új, megfelelő törvényvel fogja helyettesíteni. Olyan törvényvel, amely az összes állami és törvényhatósági alkalmazottak javadalmazását kedvezően, legalább is az eredeti Széll-féle javaslat rendelkezéseinek megfelelőleg — az azóta is beállott egyetemes drágulás figyelembevételével és az állami és törvényhatósági tisztviselőkre bizott országos és nemzeti érdekeknek kellő méltánylásával fogja szabályozni. Lelkiismeretünk parancsolja azon veszedelemnek feltartását, mely a fizetésrendezés kérdésének huzamos ideig való meg nem oldásából támadhat. A fizetésrendezés esetleges hosszas késedelmé a magyar tisztviselői karra nézve az anyagi romlásnak olyatén veszélyét rejti magában, mely a közszolgálatot és vele a nemzet érdekeit fenyegeti. Ezzel szemben azonban, ismételjük, bizalommal várjuk Nagyméltóságok bölcs előrelátásától és hazafias gondoskodásától a segítő intézkedéseket.

Ámde, midőn ezen aggodalmainkat önmagunk is igyekszünk eloszlatni, kénytelenek vagyunk Nagyméltóságok különösen kegyes figyelmét lakásviszonyainkra tisztelteti felhívni.

Kassa sz. kir. város köztudomás szerint főképp katonai és tisztviselő város: székhelye a cs. és kir. VI. hadtestnek, a magyar kir. III. honvédkerületnek, a IV. sz. csendőrkörületi parancsnokságnak, megfelelő helyőrségnek, Abauj-Torna vármegyének és ezen felül számos állami hivatalnak, intézménynek és iskolának. Ezen egykor oly virágzó iparu és kereskedelmi városnak termelő osztálya manapság csaknem egészen a katonai és tisztviselő-osztály szükségleteinek fedezéséből él. Így a városnak minden — még pedig számos — terhe közvetve ezen osztályok tagjainak vállára nehezedik.

Megállapítható, hogy a kereslet-kínálat mértékére nézve irányadó befolyást a legtöbb városban a katonaság gyakorol. Különösen vonatkozik ez Kassa városára. Valamint az élelmiszerek piaci árát a helybeli mintegy 5000 főnyi helyőrség kereslete szabályozza, úgy a bérlakások áralakulását is az itt állomásozó több száz főnyi tisztikar dönti el.

Ezután a memorandum részletezi a különböző városok lakbér osztályait s a következő összehasonlításba állítja Kassa katonai és polgári lakáspénzét:

Fizetési oszt.	Lakáspénz koronákban a			
	II.	III.	IV.	II.
	katonai lakbérosztály-zába sorozott állomáshelyeken (butor- és istállóber nélkül)			polgári lakbérosztályzatban
V.	2296	2108	1904	1400
VI.	1960	1700	1620	1120
VII.	1604	1464	1332	840
VIII.				700
IX.	1224	1104	1008	560
X.	708	672	640	490
XI.				420

Azt tapasztaljuk tehát, hogy pl. Kassa és Pécs, Pozsony, Sopron, Szabadka stb. katonai állomás között a IX. fiz. osztályra nézve 216, a VIII—VII. fiz. osztályra nézve 272, a VI. fiz. osztályra nézve 336, az V. fiz. osztályra nézve 392 korona különbözet van megállapítva, míg az állami és törvényhatósági tisztviselőkre nézve az 1893: IV. t.c. ezen állomáshelyek között semmi különbséget nem teszen. Ezen kimutatás mintegy arra utasít bennünket, hogy Kassa városának állami és törvényhatósági tisztviselőkre nézve lakáspénz dolgában nem egyéb magyar vidéki állomások, hanem Budapest főváros példájában keressünk analógiát.

Ezen analógiára egészen világos utmutatást ad azon körülmény is, hogy a nm. kir. honvédelmi miniszterium . . . sz. rendeletével az átvonulási szállás napi árát Budapesten és Kassán — csak e két magyar városban — 70 fillérben, míg egyebütt mindenütt 54 fillérben állapítja meg.

Hasonlóképpen a nm. m. kir. honvédelmi miniszteriumnak 1906. február 3-ikán kelt 10607 10. számú rendelete az átvonulási étkezési pénzt — melyet évről-évre újra állapít meg — a folyó 1906. évre ugyancsak Budapestre és Kassára egyenlően 57 fillérben szabja meg, míg az említett egyéb állomások közül, pl. Kolozsvárra vonatkozólag 44, Temesvárra 49 és Zágrára 51 fillért határoz meg. A felemlített többi városok általában vidékük átlagos napi díját fizetik.

A további részletekben gondosan kitér a tisztviselőket méltán megillető lakás igényekre, melyek nem állnak összhangban a kapott lakáspénzzel, valamint a vízvezetési és csatornázási berendezések folytán előállott lakásdrágulásokkal. A memorandumot Papp Illés főreáliskolai tanár szerkesztette s valóban gofidos munkája a tisztviselők hálijára számíthat.

Séták a kiállításon.

A kassai ipar ismertetése.

A Franck Henrik Fiai cég pótkávégyára Kassán.

Azon örvendetes fejlődési folyamat, melyet a honi pótkávéipar az utolsó 18 évben felmutathat, sokféle módon lendítő befolyást gyakorolt országunk gazdasági életére nézve. Az ország általános jólétének emelése mellett, melytől mindegyik iparág felvirágozása kísérvé van, itt különösen a mezőgazdaság kedvező befolyása veendő tekintetbe, mely egy új növény, a pótkávégyártáshoz nyersanyagul szükséges „cikória“ által a talajnak fokozatosabb kihasználását érte el.

A Frank cég ludwigsburgi törzsházából kiindulólóg már régóta üzleti összeköttetést folytat az itten való kereskedő világgal. Ez, valamint a szives fogadtatás, melyben gyártmányai Magyarországon és Ausztriában részesültek, arra indították a céget, hogy már az 1879. évben Linzben az első gyárat alapította, 1888-ban Kassán létesített gyárat, a 90-es évek elején pedig a mostani impozáns fekvésű új kassai gyártelepet építette és ugyanabban az időben a zágrábi gyár is létesült.

A kassai gyár alapításával a Franck cég nemcsak szorosabb viszonyba kívánt lépni magyar vevőivel, hanem feladatává tűzte ki oly gyártmányt szállítani, mely honi nyersanyagból készül. A kereskedelmi miniszter ur öngyméltósága az 1899. évben magas látogatásával tüntette ki a kassai gyárat és a m. kir. miniszterium az 1899. évi szeptember hó 3-án kelt 12041. számú rendeletével megengedte a Franck-féle kassai gyárnak, hogy készítményein a magyar címet használhassa.

Azon vezérelvből kiindulva, hogy a több mint 300 munkásainak az egészségét és testi épségét példás rend, tisztaság és pontosság által biztosítsa, a jó és szorgalmas munkásoknak megfelelő és állandó, elégedett megélhetést biztosító keresetet nyújtson, a munkaadók és munkások között a legörvendetesebb érdek-összhang éretett el, melynek a jövőben való fennállása iránt a vezetőség gondoskodása és figyelmessége kezeskedik.

A Franck Henrik Fiai cég sikerdus tevékenysége nem kis mértékben járult hozzá az egész monarchia pótkávé iparának jelenlegi kielégítő állásához, mindenekelőtt azért, hogy oly terméket hozott a piacra, melyek jóságát sok ezer tapasztalt háziasszony dicséri. Miután a nyers anyag beszerzésére nézve a hazánkban termelt cikória még mindig nem elegendő, a gyár részben még a külföldre, nevezetesen Németországra, Hollandiára és Belgiumra is van utalva. A kassai gyár képes a belföldi szükségletet nemcsak fedezni, hanem még Galiciába, Buko-

vinába és Sziléziába is tetemesen szállítja gyártmányait, de még Oroszországba is egy keveset.

Hogy mennyiben emeltetett a mezőgazdaság a pótkávéipar fejlődése folytán, az már fel lett említve, — ezuttal a mezőgazdaságnak egyik legfontosabb termékére, a tejfogyasztásra — legyen még utalva, mely az olcsó pótkávé bevezetése által emeltetett.

Hazánk lakosságának azon rétegeiben, hol a kávé a magas ár következtében még nem igen volt bevezethető, de még az alsóbb Dunaországokban is, hol a török fekete-kávé általánosságban isszák, a tejeskávét a Franck-féle pótkávé hozzáadásával mindig új hivatást szerez magának és a tejfogyasztás is ennek folytán nagyban emelkedik.

Emellett még egy pont veendő figyelembe, melynek anyagi értéke nem oly könnyen megbecsülhető, kulturális jelentősége azonban nem eléggé magasztalható. A tejeskávénak előnyomulása által a pálinka, mely hazánknak sok vidékén a szegény emberek rendes reggelijét képezi, mindig jobban kiszorítatik és ennek helyébe a táplálkozásra szükséges produktum, a tejeskávét — a tej — lép. Szívvel kívánjuk, hogy a Franck-féle nagyszabású hazai gyár vállalat prosperáljon és hogy a fogyasztó közönség azt megfelelő támogatásban részesítse, hogy a magyar iparnak tekintélyt és a hazánknak anyagi hasznot hozhasson.

UJDONSÁGOK.

Hideg van.

Didereg a nap sugára,
Rémítón grasszál a nátha;
A felhők már alatt járnak,
Vége a napfényes nyárnak.

Fecske a léget nem szántja,
Nincs már fiúmei cápa,
Kacsának is rossz a dolga
S tulérett már az uborka.

Holt szezont az élő váltja,
Járunk az őszi kabátba
S kávéházban tea mellett
Nézzük, mint fagy a lehellet.

— **Visszaélés a „hazai gyártmány” címmel.** A kereskedelemügyi miniszter előtt panaszt emeltek a miatt, hogy a „hazai gyártmány” és „honi ipar” jelzésű s nemzeti színű szegélylyel ellátott külföldi gyártású selyemszöveteket hoztak forgalomba. Fölhívta a miniszter a kassai iparhatóságot, hogy a forgalomba hozók ellen, az ipartörvény 58. §-a alapján indítsák meg az eljárást.

— **Az első kerékpár-század.** Ismét reform a hadseregben. Behozták a hadseregbe a kerékpárt. Európa minden hadseregében már évtizedek óta rendszeresítve vannak a kerékpár-különítmények. Sőt az automobil-osztályok is kifogástalanul működnek. A mi hadseregünkben ebben az esztendőben állították föl az első kerékpár-századot. A második hadtesthez osztották be. A század százhusz emberből áll s mindegyiknek van kerékpárja. A tartalékosok a saját biciklijüket hozták magukkal s azért bizonyos összegű kártérítést kaptak. A századot öt szakaszba osztották be. Három szakasz a gyalogságnak és kettő a lovasságnak jutott. A szakértők mind egybehangzóan azt állították, hogy a kerékpár-század pompásan bevált.

— **Szeptemberi esők.** Meteor, akinek időjárásjelzői csaknem mindig pontosan beválnak, e hónapra vonatkozó időjelzésében megírta, a 12-iki csomópont hatáskörében a visszaszorított csapadékos idő bekövetkezik és hogy szeptember második felében, különösen a végén, erősen változatos lesz az időjárás. Ma érkezett jelentések szeptember hó hátralevő csomópontjai 18, 21, 22, 24,

25, 28 és 30-ra esnek, amelyek nagy változatosságot jeleznek, különösen a 22, 28 és 30-ikiak erős hatásúak.

— **Tűz.** Trencsénből jelentik: Stark Nándor gazdálkodónak gazdasági épületei porrá égtek. A kár 12,000 korona. A szomszédos Steniken is pusztított a tűz, mely alkalommal 15 pajtát elhamvasztott.

— **Horvay János alkotásának balesete.** A kassai honvédszobor egyik alkotója, Horvay János, a fényes talentumu szobrász-művész, Karcag város megbízásából szobrot készített, Kossuth Lajosnak emel szobrot a hazafias város közönsége s a szoborleplezés e hó 19-ére volt kinttűzve. Azonban Haraszty Lajos öntő-kemencéjében baleset érte a szobrot. Öntés közben a szobor öntvényébe idegen anyag került s a szobor szétmállott. Evégett most a szobor leplezését el kellett halasztani, míg az új öntvény elkészül. Karcag város közönsége most azzal a képtelen ideával foglalkozik, hogy a szobrot, ha rövid időn belül újból el nem készül külföldi öntőben készíti el. Ebből a képtelen tervből aligha lesz valami, mert meggyalázása volna a szobornak, ha a Kossuth-imádás kultusza alatt, a szobrot külföldön készítené el.

— **Gyújtó villámcsapás.** Eperjesről írják: Alsóvízközön szept. 6-ikán délután a villám beütött Kurilecz Peter szegénysorsu telkesnek a község legszélén lévő házába. A kis házikó egy pillanat alatt lobogó lángban állott, úgy, hogy a benne lévő családnak alig volt már ideje kimenekülni és a pusztá életet megmenteni. Az orkánszerű szélvész csak szitotta a lángot, a mely ismét elpusztulással fenyegette a csak két év előtt elhamvadt községet. A lakosság óriási erőmegfeszítéssel végre gátat vetett a tűznek, a mely akkorra 3 lakóházat elhamvasztott. A kár jelentékeny. Biztosítva nem volt semmi.

— **Szémann Testvérek és a magyar ipar.** Kassa egyik régi és nagytekintélyű kereskedői háza, a Szémann Testvérek mindenki ószinte csodálkozására, nem vett részt a kassai kiállításon. Nem tudjuk, hogy ezt minő okok idézték elő, de amit a kiállításon nem találtunk tőlük, pótolják azt az üzlet hatalmas kirakatai. Büszkeséggel nézzük a pusztán magyar iparból álló dús tárházát a magyar áruknak. Gazdák a lópokrócokban oly pazar választékokat találnak, melynek vidéken kevés a párja. Ezenkívül a torontáli szőnyeggyár, a brassói posztó, a kés-márki szövőgyár és sorjában mind a magyar-gyárak készítette árukat. Szémann Testvérek kirakata maga egy hatalmas kiállítás s a közönség ugyancsak gyönyörködik benne. A cég egyébként lapunk hirdetési rovatában közli mindazon magyar gyárak termékeit, melyek nála kaphatók. Ajánljuk az olvasók, gazdák, minden rendű, rangú közönség figyelmébe.

KÖZGAZDASÁG.

— **Az Adriai Biztosító Társulat 1905. évi üzleti jelentései és zárszámadásai** a 67-ik üzleti évről, melyet ez év április 25-én megtartott közgyűlésén terjesztettek elő, a következő fontosabb adatokat tartalmazza: Az életbiztosítási osztályban 54,492.674 korona biztosított tőkéről szóló 9130 ajánlat nyújtott be, melyek ellenében 48,800.942 korona biztosított tőkéről állították ki kötvények. A biztosítási átlag 1905. évi december 31-én 318 millió koronát meghaladó tőke és 796.519 korona járadékra rugott, minélfogva 22,830.424 korona tiszta szaporodás mutatkozik. Életbiztosítási díjakban 13,571.525 korona vételeztetett be, míg halálesetek, valamint a biztosítottak életében esedékes tőkék a járadékokkal együtt 7,233.448 korona kifizetését igényelték. A kamatláb leszállítására szolgáló pótdíjtartalék az idei 200 ezer koronát tevő átutalás folytán 2,000.000 koronára emelkedett. Az életbiztosítási osztály

díjtartalékai és díjtáviteli a 2,000,000 koronát tevő díjtartalék nélkül 85,448.943 koronát tesz ki, a múlt évihez viszonyítva 5,786.704 korona tiszta emelkedést mutatnak. A tűzbiztonsági ágazatban a díjbevétel 22,334.200 koronára, a szállítmány-biztosítási ágazatban 1,648.489 koronára és a betöréses lopás elleni biztosítási ágazatban 337,904 kor. ra rugott; ez utóbbi 3 ágazatban visszbiztosítások 10,745.019 koronát és károk 15,430.116 koronát és visszbiztosítók részének levonása után tisztán 8,255.979 koronát igényeltek. E három biztosítási ágazat díjtartaléka 14,583.385 koronára és a visszbiztosítás levonásával 8,143.688 koronára emelkedett. Az igazgatóság előterjesztésére a közgyűlés elhatározta, hogy ez évi nyereségből a B. mérleg rendelkezésre álló tartalékába 500.000 koronát utal és részvényenkint 200 koronát osztalékként kifizet. A társulat különféle tartalékai 1905. évi december 31-én a függő károkra tisztán tartalékba helyezett 2,396.608 koronát tekintetbe nem véve, 102 millió koronát meghaladó összeget teszen és pedig díjtartalékok (a visszbiztosítók részének levonásával) 87,663.954 korona, nyereségtartalékok 10,078.207 korona és árfolyam-ingadozási tartalék 4,294.904 korona. A társulat tisztviselőinek nyugdíjpénztára, takaré- és ellátási pénztárának vagyona összesen 1,786.822 koronát teszen.

Színház, művészet.

— **Színházi jelentés.** Komjáthy János a mai napon a következő jelentést bocsátotta ki:

Előleges színházi jelentés és bérlet-hirdetés.

Tisztelettel értesitem Kassa és vidéke n. é. közönségét, hogy az 1906—7-ik évi színházi idény f. évi szeptember hó 29-ikén kezdődik.

Mélyen tisztelt n. é. Közönség! Az ötödik esztendő a mostani, melynek kezdetén előszót kellene mondanom — viszont ez a szó „ötödik” némi jogom is arra, hogy ez az előszó minél rövidebb lehessen, mert ez alatt az idő alatt sokkal jobban megismerte Kassa város n. é. közönsége igazgatóját és szintársulatát, semhogy az ezen megismerés nyomában támadt megítélés befolyással lehetne ezen néhány sor írásom.

Ez ötödik esztendőnek is munkakedvvel, a közönség megbecsülésének komoly szándékával megy neki igazgatás és szintársulat. Munkájukat ez évben nagyon megkönnyíteni látszik a magyar — meg pedig jó magyar ujdonságoknak olyan nagy száma, hogy a következő évad oly sikeresnek mutatkozik, aminő nem volt még egyetlen színházi év sem. Ezen örömdetes eseményrel szemben a kassai szintársulatnak szigorú kötelessége, hogy a jó darabokat olyan jó előadásban hozza színre, mely előadások — mint a múltban, úgy a jövőben is — győzedelmesen állhassák ki az összehasonlítást az ország bármely színpadának előadásaival.

Bizton reményelem, hogy a közönség és szintársulat egyformán — és pedig sikerrel emelni igyekeznek a kassai színészet régi jó hírnevét!

VADGESZTENYÉT

minden mennyiségben

• a legjobb árak mellett •

vesz

FELSŐMAGYARORSZÁGI MAGPERGETŐ

KASSA, Darvas Imre-utca 1.

A nagyérdemű közönségnek szives tudomására hozzuk, hogy a következő

MAGYAR GYÁRTMÁNYU ÁRUK

üzletünkben dús választékban kaphatók:

Első magyar torontáli szőnyegek és butorkelmék.
— Zsolnai butor-kelmék. — Brassói takarók és
pokrócok. — Brassói fűrtös pokrócok (cseregék). —
Putsch Sándor pinkafői, valamint besztérczebányai
pokrócok, ablakvédők és lőtakarók.

ZSOLNAI, GÁCSI ÉS GYÓRI

NŐI DIVATKELMÉK.

Rózsahegyi és Haltenberger R.-féle iglói pamut
vásznak. — Wein Károly és Tsai kézmárki len-
vásznak és damaszt asztalneműek. — Szegedi vi-
torlavásznak. — Pápai barcheutek és

PAMUT ÁRUK.

Scherg Vilmos és Társai brassói

FÉRFI DIVATKELMÉK

és sima posztók a legolcsóbb gyári áron.

Tisztelettel:

SZÉMAN TESTVÉREK

KASSA, FŐ-UTCA 62. szám.

CZINNER M.

Felsőmagyarország legnagyobb női felöltő-áruházának
JELENTÉSE.

Kassa, 1906. szept. hó 16.

NAGYSÁGOS ASSZONYOM!

Megérkeztek és már megtekinthetők a leg-
ujabb divatu női felöltők, boák, téli kabátok
és bundák.

Mielőtt felöltőt vagy bundát vesz, szí-
veskedjék okvetlenül dús raktáramat meg-
tekinteni.

Kiváló tisztelettel

Kassa, Kossuth L. u. 3.

CZINNER M.

Fiók: EPERJES, Fő-utca 37. szám.

Vizvezeték és csatornázási vállalat.

Telefon: 300.

Telefon: 300.

BUCHNER BÉLA

vasműves, épület és mülakatos, viz-
vezeték és csatornázási berendező.

KASSA, GALAMB-UTCA 30. (saját ház.)

A mű- és épület lakatos-műhely a legmodernebb gépekkel felszerelve.

Vizvezetési és csatornázási osztály elsőrangú szakember
vezetése alatt, ki eddig is több nagyobb budapesti cégnél,
mint vizvezetési osztályvezető volt alkalmazva.

Vizvezetési felszerelési mintaraktár megtekinthető.

Fricsovszky Vincze

kőfaragó és sirkóraktára
Kassán, Pesti-ut 27. szám.

Nagy választék SIREMLÉKEK syenit, granit
tirol, sziléziai és vörös márványfajokból, va-
lamint terméskövekből 120 koronától 200
koronáig.

Rendelés folytán nagyobbak is készíttetnek.

Készít:

ÉPÍTKEZÉSI MUNKÁLATOKAT, uti keresz-
teket, keresztelő medencéket, emléklapo-
kat, SIRSZEGÉLYEKET, vasrácszatokkal
vagy anélkül, VASKERESZTEKET stb.

Kőfaragó munkák jutányos árban elfogadtatnak.

Gurszky József

vizvezetési, csatornázási és központi
fűtés-berendezési vállalat. Vasbutor
ágybetét és sodronyfonat-gyára.
Ércfényező telepe. Sodronykerítések
gazdaságok, kertek számára.

Deák Ferenc-utca 18. és 20. földszint.

Telefon szám 347.

NETUSIL VINCE

(ELISCHER UTÓDA)

hentesárak és szalámigyára

KASSA, Fő-utca 80.

Szállít kitűnő kassai sódort, szalá-
mit és mindenféle hentes-árakat.

Vidéki megrendelések gyorsan
teljesítettnek. o o o

Huber Ferenc

aranyműves, ékszerész
és órák

Kassa, Deák Ferenc-u. 1.

Nagy raktár briliáns éksze-
rekben, gyűrűk, függők és
nyakékekben. Valamint valódi
svájci arany és ezüst órák.

Alapítási év: 1874.

The illustration shows a man in a long coat and hat ringing a large bell mounted on a wooden frame. A large crowd of children, many wearing school uniforms, is gathered around him. In the background, a building with a sign that reads 'NEUMANN M.' is visible.

FIU: *Bácsi mit harangoz?*
Harangozó: *Valamennyi gyermek jöjjön és vegye iskolaruháját*
NEUMANN M. cégnél
cs. és kir. udv. szállító férfi, fiu és leánykarúha telepe
Kassa, Fő-utca 27. szám.
KIVÁNATRA ÁRJEGYZEK.